

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παλαιοσλαβική Γλώσσα

Ενότητα 17: Άκλιτα μέρη του λόγου

Αλεξάνδρα Ιωαννίδου

Τμήμα Σλαβικών Σπουδών

ГЗ ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ГЗ.1. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

БЕЗЪ - (χωρίς/άνευ), συντάσσεται πάντα με γενική. Τη συναντάμε και ως πρώτο συστατικό επιθέτων και ουσιαστικών με την σημασία του ελληνικού στερητικού «α», όπως στα

БЕЗВѢСТЕНЪ, БЕЗВРѢМЪНЪ, БЕЗОУМЕНЪ

БЕЗАКОНИЕ, БЕЗВЕРИЕ, БЕЗЧЪСТИЕ

ВЪ - (σε), συντάσσεται είτε με την προθετική, είτε με την αιτιατική (στα ρήματα κίνησης, αλλά και όταν έχουμε χρονικό προσδιορισμό), όπως στα

ВЪТИ В ГРАДѢ αλλά **ИТИ В ГРАДЪ** ή **ВЪ ТЪ ДЪНЪ**

ВЪЗ - (σημαίνει: «στη θέση..., σε αντικατάσταση...») πολύ σπάνια πρόθεση στα παλαιοσλαβικά,

ПРИВЪХОМЪ БЛАГОДАТЬ ВЪЗ БЛАГОДАТЬ

ενώ την συναντάμε πολύ συχνότερα ως πρώτο συνθετικό με την έννοια της έναρξης μιας ενέργειας

ВЪЗБОІАТИ СѦ, ВЪЗГЛАГОЛАТИ

ДО - (έως, μέχρι), συντάσσεται συνήθως με γενική. Σε σπάνιες περιπτώσεις, μπορεί να σημαίνει «ανάμεσα», «εναντίον, απέναντι», ενώ τη συναντάμε και ως πρόθημα σε ρήματα

ДШЕ ИМАШИ ЧЪТО ДО ВРАГА СВОЕГО

ДОИТИ, ДОНЕСТИ, ДОМЪСЛИТИ, ДОСТАТИ

ЗА - (για) χρησιμοποιείται με οργανική, αιτιατική και γενική. Συντασσόμενη με την οργανική, η πρόθεση αυτή σημαίνει «πίσω», **ЗА ВЪСЕМИ СТОЛѢ**. Με την αιτιατική σημαίνει αιτία ή χάρη **НЕ МОЖЕШЕ ПРИСТЪПИТИ КЪ НЕМОУ ЗА НАРОДЪ**
Συντασσόμενη με τη γενική, μπορεί να αποδίδει την έννοια του χρόνου, όπως σε εκφράσεις σαν **ЗА ОУТРА, ЗА ПРѢВА, ЗА РАНА**.

ИЗ - συντάσσεται μόνο με γενική και αποδίδει την αφετηρία, την έναρξη συγκεκριμένων ενεργειών. Ως πρόθημα τη συναντάμε επίσης πολύ συχνά:
ИЗВЕСТИ, ИЗОБЛИЧАТИ, ИЗНОСИТИ, ИЗОСТРИТИ ИЗДЪХАНИЕ, ИЗЛИΧА, ИЗДАЛЕЧА

КЪ - (προς) Χρησιμοποιείται μόνο με τη δοτική, σημαίνει τον στόχο, τον σκοπό, τον προορισμό - ακολουθεί ρήματα κίνησης, όπως **ИТИ, ГРАСТИ, ТЕШТИ, ПРИСТЪПИТИ** και ρήματα όπως **РЕШТИ, ГЛАГОЛАТИ, ОБРАТИТИ**.
Κάποτε χρησιμοποιείται και για την απόδοση χρονικών συσχετισμών (όπως του «περίπου»)
КЪ ВЕЧЕРОУ, КЪ ОУТРОУ, КЪ СЪБОУѢ

НА - συντάσσεται είτε με προθετική, είτε με αιτιατική. Έχει πρωτίστως τοπική σημασία, όπου όταν εκφράζεται κίνηση έχουμε την αιτιατική, όταν εκφράζεται στάση – την προθετική.
НА МѢСТѢ, НА СЕЛѢ, ВЪЗИДЕ НА ГОРѢ
Συγχρόνως, όταν ακολουθεί προσωπική αντωνυμία, ή όνομα προσώπου, έχει τη σημασία του «προς» ή και του «εναντίον».
СЪВЕТЪ СЪТВОРИША НА ИГОУСА

НАДЪ - (πάνω) Χρησιμοποιείται με οργανική και αιτιατική (όταν εκφράζεται κίνηση).

ο - Χρησιμοποιείται με προθετική και αιτιατική. Με την προθετική μπορεί να έχει διάφορες σημασίες, όπως «κοντά», **сѣдѣше о немъ народъ**, ή «για»

молишь сѧ о мирѣ ή και το μέσον

не о хлѣбѣ единомъ поживетъ человекъ

Με αιτιατική χρησιμοποιείται, όταν εκφράζεται κίνηση

да не когда прѣтѣкнеши о каменъ ногъ твоихъ

οβ - (όπως και το ο), μόνο που συντάσσεται μόνον με αιτιατική. Συχνά συναντούμε την πρόθεση αυτή και ως πρόθημα, ρημάτων και ονομάτων: **οБИТИ, οБИМАТИ, οБЛЕЖАТИ**

οτ - (από) συντάσσεται μόνο με γενική και σηματοδοτεί την απομάκρυνση, την απόσχιση, τον διαχωρισμό. Όπως και σε πολλές σύγχρονες σλαβικές γλώσσες, χρησιμοποιείται και στην παθητική φωνή:

поеланъ отъ бога

Την πρόθεση αυτή τη συναντούμε πολύ συχνά και ως πρόθημα, τόσο σε ρήματα όσο και σε ονόματα: **οТАТИ, οТРОЧА, οТВРѣШТИ**

πο - συντάσσεται με αιτιατική, προθετική και δοτική. Με την προθετική σημαίνει «μετά, πίσω»: **гради по мене**. Με τη δοτική σημαίνει τον τόπο, στον οποίο λαμβάνει χώρα μια δεδομένη ενέργεια **χοда по морю**

ή τον τρόπο με τον οποίο γίνεται μια ενέργεια

по дѣломъ же ихъ не творите

Στις εκφράσεις **по чьто, по неже** εκφράζει αιτία.

Και αυτή την πρόθεση τη συναντούμε πολύ συχνά ως πρόθημα, ειδικά σε ρήματα:

повѣдети, повести, позъвати, пристъпити

сѣ - συντάσσεται με οργανική ή με γενική. Στην πρώτη περίπτωση μεταφράζεται στα ελληνικά με το «με» **сѣ мьножѣ**, στη δεύτερη σημαίνει απόσταση, απομάκρυνση, απόσχιση - **сѣ нєвєєє**. Τη συναντούμε πολύ συχνά ως πρόθημα **сѣниѣти, сѣєдѣѣ**

оу - συντάσσεται μόνο με γενική. Σημαίνει είτε εγγύτητα προς ένα αντικείμενο - **сѣошє оу гробѣ**, είτε προέλευση, απομάκρυνση από κάτι ή κάποιον : **дшѣ чьєо проєиѣ оу оѣца**

Λειτουργούν ως προθέσεις και μερικά επιρρήματα, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αποτελούν παλιές πτώσεις. Απ' αυτά,

με γενική συντάσσονται:

близѣ (κοντά)

вѣнє (εντός)

дѣлѣа, дѣлѣма (εξαιτίας)

искрѣ (κοντά)

кромѣ (εκτός)

прѣждє (πριν)

радѣ (χάριν)

развѣ (εκτός)

με δοτική συντάσσεται:

противѣ (προς, με κατεύθυνση)

με αιτιατική συντάσσεται:

ѿ (διαμέσου)

με οργανική συντάσσεται:

междю (ανάμεσα) Την πρόθεση αυτή τη συναντούμε πολύ συχνά και ως πρόθημα, τόσο σε ρήματα όσο και σε ονόματα.

Γ3.2. ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ѿ («αλλά»)

ѿли («αλλά» με ερωτηματική σημασία)

ѿште (εισάγει ερωτηματικές προτάσεις)

ѿо («επειδή», «γιατί»)

ѿа («για να» - εισάγει τελικές προτάσεις)

ѿгда, ѿнегда («όταν» - εισάγει χρονικές προτάσεις)

ѿне, ѿнеже («επειδή», εισάγουν αιτιολογικές προτάσεις)

и («και»)

иде (αν και χρονικό επίρρημα, χρησιμοποιείται και όπως ο σύνδεσμος «και»).

имъже («επειδή»)

ли («είτε –είτε»)

любо («ή – ή»)

отънелиже («μόλις»)

поне, понеже («επειδή»)

тѣмъ, тѣмиже («γι' αυτόν τον λόγο»)

оубо (κλείνει τις συμπερασματικές προτάσεις)

ѿко (εισάγει σειρά δευτερευουσών προτάσεων, ως αιτιολογικός, αναφορικός κλπ. σύνδεσμος)

Γ3.3. ΤΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ТОУ (εδώ)	ВЪСЕГДА (πάντα)	СКОРО (γρήγορα)
НЕ ОУ (όχι ακόμα)	ИНОГДА (κάποτε)	МЕЖДЪ (ανάμεσα)
КЪДЕ (όπου)	КОЛЬ (όσο)	ГОРЬКО (πικρά)
ИДЕ (εδώ)	КОЛИ (καθόσον)	ДОБРЕ (καλώς)
ИДЕЖЕ (εδώ)	ДБАЖДИ (δεις)	КРАСЬНО (ωραία)
ОВЪДЕ (εδώ)	ТРИЖДИ (τρεις)	ДАЛЕ (μακριά)
ОНЪДЕ (εκεί)	ДОКОЛѢ (καθόσον)	ЗЪЛЕ (κακώς)
ИНЪДЕ (αλλού)	ВЪЧЕРА (χθες)	ТЪЖКО (βαρέως)
ВЪСЪДЕ (παντού)	ВРЪΧΟΥ (επάνω)	
ТЪГДА (τότε)	ВЪ ИСТИНѢ (αληθώς)	

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αλεξάνδρα Ιωαννίδου, 2015.
Αλεξάνδρα Ιωαννίδου. «Παλαιοσλαβική Γλώσσα. Ενότητα 17: Άκλιτα μέρη του λόγου». Έκδοση: 1.0.
Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/SLAVSTUD101/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

